

2021 m. liepos 9 d.
Vilnius

Siunčiama tik el. paštu:

Ministrei Pirmininkei Ingridai Šimonytei
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Seimo Pirmininkei Viktorijai Čmilytei-Nielsen
Seimo valdybai

Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininkui Antanui Matului
Seimo Sveikatos reikalų komiteto nariams
Seimo Sveikatos reikalų komiteto biurui

KOPIJA

Sveikatos apsaugos ministrui Arūnui Dulkiui
Sveikatos apsaugos ministerijai
Švietimo, mokslo ir sporto ministrei Jurgitai Šiugždinienei
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai
Nacionalinio vėžio institutui

DĖL SKUBOTŲ PLANŲ PERTVARKYTI NACIONALINĮ VĖŽIO INSTITUTĄ

Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacija (POLA) susipažino su šiuo metu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) parengtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl sutikimo pertvarkyti valstybinį mokslinių tyrimų institutą Nacionalinį vėžio institutą“ projektu (toliau – Projektas), kuriuo siūloma Valstybinį mokslinių tyrimų institutą Nacionalinis vėžio institutas (toliau – NVI) pertvarkyti į viešąją įstaigą, kurios dalininkės teisės ir pareigas įgyvendintų SAM ir Vilniaus universitetas, NVI prijungiant prie Santaros klinikų. Įvertinus Projektu siūlomus pakeitimus, prašome, dėl žemiau nurodytų argumentų, inicijuoti platesnę diskusiją dėl pertvarkymo proceso, į šią diskusiją įtraukiant ir socialinius partnerius.

Visų pirma, primename, kad vos prieš metus laiko, t.y. 2020 m. balandžio 29 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 434 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 2 d. nutarimo Nr. 629 „Dėl nacionalinio vėžio instituto“ pakeitimo NVI statusas buvo pakeistas, savininko teisės ir pareigas perduodant įgyvendinti SAM ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai (toliau – ŠMSM). Šis nutarimas buvo priimtas po plačios diskusijos su socialiniais partneriais, kurios rezultate sutarta, kad pavaldumas dviem ministerijoms labiausiai sustiprintų NVI potencialą, o viešosios įstaigos teisinė forma būtų tinkamiausia užtikrinant NVI kaip gydymo kompetencijų centro ir mokslinio padalinio veiklą. Parengtu Projektu šis visus socialinius partnerius tenkinęs sutarimas SAM iniciatyva vienašališkai keičiamas. POLA primena laikus, kai NVI buvo pavaldi tik SAM. Tuo metu NVI nebuvo skiriamas deramas finansavimas ne tik darbo užmokesčiui, bet ir diagnostinės įrangos atnaujinimui (2013 – 2014 m. audito ataskaitose nurodoma, kad NVI naudojama brangi diagnostinė įranga beviltiškai nusidėvėjusi ir turi būti nedelsiant atnaujinama). Nuo 2014 m., kai buvo priimtas Lietuvos Respublikos Nacionalinio vėžio instituto įstatymas, įrangos infrastruktūra buvo nuolat atnaujinama, paslaugų prieinamumas gerėjo, laukimo eilės trumpėjo ir NVI atliekamų klinikinių tyrimų apimtyms didėjo.

Antra, SAM teikime „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo skubos tvarka“ nurodoma, kad „Nacionaliniam vėžio institutui kaip ir kitoms sveikatos priežiūros įstaigų tinkle būsiančioms asmens sveikatos priežiūros įstaigoms siekiant skirti tokią pačią Europos Sąjungos

investicinių lėšų dalį kaip ir kitoms sveikatos sistemoje veikiančioms ir tinkle būsiančioms įstaigoms, po pertvarkymo veiksiančio Nacionalinio vėžio instituto pavaldumas turėtų pereiti į SAM reguliavimo sritį¹. Pabrėžtina, kad ir šiuo metu NVI pavaldumas yra ir SAM reguliavimo srityje, todėl esant dvigubam SAM ir ŠMSM pavaldumui, NVI turi galimybę gauti ES investicines lėšas ne tik iš SAM, bet ir iš ŠMSM administravimo srities veiklų.

Trečia, atkreipiame dėmesį, kad POLA yra didžiausia skėtinė pacientų organizacija Lietuvoje, vienijanti daugiau kaip 23 tūkstančius onkologinių pacientų ir 30 nevyriausybių organizacijų, veikiančių onkologijos srityje. POLA pažymi, kad NVI gydoma daugiausiai onkologinių pacientų Lietuvoje, o teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų apimtys kelis kartus viršija kitose tretinio lygio asmens sveikatos priežiūros įstaigose teikiamų paslaugų onkologiniams pacientams skaičių. Valstybinių ligonių kasų duomenys rodo, kad NVI gydomi pacientai patiria mažiausiai sudėtingu komplikacijų po radikalaus gydymo, taip pat turi geriausius išgyvenamumo rodiklius gydymo lyginant su kitomis asmens sveikatos priežiūros įstaigomis. Be to, NVI lyginant su kitomis gydymo įstaigomis atlieka daugiausiai klinikinių tyrimų onkologijos srityje. Negalima abejoti, kad NVI teikiamos paslaugos yra aukšto lygio, profesionalios, atitinkančios europietiškus ir pasaulinius standartus. NVI dirbantys profesionalai nuolat tobulina veiklą tiek mokslo, tiek medicinos srityse, o nacionaliniai vėžio centrai ir Europos kovos su vėžio plane yra pristatomi kaip gerosios praktikos pavyzdžiai užsienio šalyse.

Ketvirta, dabartinė NVI struktūra padeda užtikrinti, jog šalyje būtų ne tik vykdomi moksliniai tyrimai ir eksperimentinė veikla onkologijos srityje, užtikrinant tarptautinę šalies kompetenciją šioje mokslo srityje, bet ir būtų suteikiamos multidisciplininės aukščiausio lygio specializuotos paslaugos onkologiniams pacientams. Šiuo metu NVI įstatatai nustato, kad vienas iš pagrindinių NVI tikslų – vykdyti šalies ūkio, sveikatos apsaugos ir visuomenės tęstinumui ir plėtrai svarbius ilgalaikius onkologijos kryptį ir gretutinių kryptį mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą ir užtikrinti valstybės tarptautinio lygio mokslinę kompetenciją onkologijos ir gretutinėse kryptyse, taip pat teikti aukščiausio lygio specializuotas ir individualizuotas onkologijos asmens sveikatos priežiūros paslaugas Lietuvos ir užsienio gyventojams bei taikyti onkologijos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatus kasdienėje praktikoje.

Penkta, POLA vertinimu, pakeitus NVI struktūrą, kyla rizika, jog pasikeistų ir dabartinių suteikiamų paslaugų kokybė – keičiant vidines tvarkas keistųsi dabartinė pažangiausia gydymo praktika, grįsta mokslo ir medicinos pasiekimais į mažiau pažangius gydymo metodus, kuriais būtų gydomi mūsų šalies pacientai, susidūrę su vėžio diagnoze. Neabejotinai dėl to labiausiai nukentėtų onkologiniai pacientai, kurie šiuo metu NVI gauna geriausias ir aukščiausio lygio paslaugas Lietuvoje. Praktikoje vis dar susiduriama, kad ne visos tretinio lygio asmens sveikatos priežiūros įstaigos, turinčios licenciją gydyti onkologinius pacientus užtikrina efektyviausius onkologinių pacientų gydymo būdus ir priežiūrą multidisciplininėje komandoje, todėl NVI vaidmuo sveikatos apsaugos sistemoje yra ypač reikšmingas.

Šešta, NVI yra sutelkta pati pažangiausia pasaulio medicinos ir mokslo praktika diagnostikos, gydymo ir prevencijos srityse. Pažymėtina ir tai, kad NVI yra akredituotas Europos vėžio institutų organizacijos (toliau – OECI¹), Be to, Europos Komisijos 2021 m. vasario 3 d. paskelbtame „Europos kovos su vėžiu plane“² nurodoma viena esminių iniciatyvų – ES nacionalinių vėžio centrų (toks šiuo metu yra NVI) tinklo steigimas. Neabejotinai, kad NVI turi geriausias galimybes atstovauti Lietuvą įgyvendinant šią iniciatyvą. Savo ruožtu, NVI yra vienas seniausių specializuotų vėžio centrų ne tik Europoje, bet ir pasaulyje, šiemet paminėjęs 90-ąsias veiklos metines ir tarptautiniu lygiu pateikiamas kaip gerosios praktikos pavyzdys. Onkologinių pacientų bendruomenei nesuprantama, kodėl gerai veikianti struktūra turėtų būti reorganizuojama.

¹ OECI misija yra suvienyti Europos Sąjungos vėžio tyrimo ir gydymo institucijas siekiant sukaupti tiek patirties ir kompetencijos, kuri leistų ateityje sukurti ir išlaikyti geriausio onkologinio modelio (angl. model of oncology) koncepciją, surasti konkrečius, prieinamus ir realius efektyvios kovos su vėžiu sprendimus bei skatinti platų onkologijos modelių ir sprendimų įgyvendinimą, siekiant pagerinti ES pacientų gyvenimo kokybę.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=COM%3A2021%3A44%3AFIN>

Septinta, tebesitęsiančios COVID-19 pandemijos kontekste, sisteminiai sveikatos priežiūros ištaigas liečiantys pertvarkymai kelia dar didesnę riziką dėl tinkamo ir laiku onkologiniams pacientams nesuteikiamo gydymo. COVID-19 pandemija jautriai palietė daugelį asmenų, sumažino sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, išryškino ilgalaikes Lietuvos sveikatos priežiūros sektoriaus problemas (apsunkinta registracija, ilgos laukimo eilės tiek pas specialistus, tiek diagnostiniams tyrimams ar planinėms operacijoms, mažas pacientų įsitraukimas į prevencines patikros programas ir kt.). Pažymėtina, kad pandemija ženkliai pablogino Lietuvos rodiklius onkologijos srityje, tūkstančiams pacientų nėra diagnozuoti onkologiniai susirgimai, tūkstančiams – liga diagnozuojama vėlesnėse stadijose, tūkstančiai pacientų dėl besikeičiančio sveikatos priežiūros paslaugų teikimų reikalavimai laiku neatvyksta gauti asmens sveikatos priežiūros paslaugų. POLA vertinimu, būtent šių klausimų sprendimui šiuo metu turėtų būti skiriamas didžiausias suinteresuotų institucijų dėmesys, sprendimus dėl NVI veiklos pertvarkymo tikslingumo / netikslingumo priimant tuomet, kai nacionaliniu lygiu bus išspręstas savalaikis sveikatos priežiūros paslaugų onkologijos srityje prieinamumo klausimas ir pasiektas ikipandeminis onkologinių ligų prevencinių patikros programų vykdymo lygis.

Atsižvelgus į tai, kas nurodyta aukščiau, prašome Jūsų inicijuoti platesnę diskusiją visuomenėje dėl galimos NVI pertvarkos, į ją įtraukiant suinteresuotas grupes, mokslo ir medicinos profesionalus, pacientų organizacijų atstovus bei skirti daugiau laiko šiai diskusijai. Taip pat šiuo tikslu prašome Seime inicijuoti parlamentinę diskusiją, o Vyriausybės – sudaryti darbo grupę, tokiu būdu siekiant rasti visuomenei geriausius sprendimus.

Kilus papildomiems klausimams kviečiame kreiptis į POLA direktorę Neringą Čiakienę (mob.tel +370 630 60636; el. paštas neringa@pola.lt).

Pagarbiai

Paulius Rakštys

POLA prezidentas

Šią poziciją palaiko ir remia žemiau pasirašę onkologinius pacientus atstovaujančios nevyriausybines organizacijos ir bendruomenės:

1. Birštono onkologinių ligonių klubo "Viltis Gyventi" vadovė Nijolė Dusevičienė
2. Elektrėnų seniūnijos sveikatos draugijos "Mes esame" vadovė Onutė Kulbokienė
3. Jonavos onkologinių ligonių asociacijos „ŠKAC“ vadovė Jūratė Povilavičienė
4. Jurbarko onkologinių ligonių asociacijos "JOLA" pirmininkė Lina Baltrušaitytė
5. Marijampolės onkologinių ligonių asociacijos "Rūpestėlis" vadovė Irena Mikalavičienė
6. Mažeikių onkologinių ligonių asociacijos „Sveik veik“ vadovė Rasa Kvasienė
7. Onkologinėmis ligomis sergančių moterų draugijos „EIVENA“ pirmininkė Dalia Barauskienė
8. Onkologinių ligonių asociacijos „Onkologinė savivalba Lazdijuose“ vadovė Dalė Pupininkaitė
9. Onkologinių ligonių asociacijos „Onkologinės ligos draugas“ valdybos pirmininkė Stela Rimova
10. Panevėžio onkologinių ligonių asociacijos „Myliu gyvenimą“ vadovė Dalė Vitalija Golcienė
11. Plungės sergančiųjų onkologinėmis ligomis asociacijos „MANO LEMTIS“ vadovė Regina Jonikienė
12. Raseinių onkologinių ligonių asociacijos "Versmė" valdybos narė Laima Šamburkienė
13. Rokiškio onkologinių ligonių asociacijos „Vilties žybsnis“ valdybos pirmininkė Danguolė Kondratenkienė
14. Šiaulių miesto moterų krūties patologijos asociacijos „SALVIA“ pirmininkė Nijolė Pročkienė
15. Šilutės rajono moterų, sergančių onkologinėmis ligomis draugijos "Viva Femina" pirmininkė Dana Butkienė
16. Ukmergės onkologinių ligonių asociacijos „Uola“ valdybos pirmininkė Aldutė Piestiniene
17. Utenos onkologinių ligonių asociacijos „Vilties kelias“ valdybos pirmininkė Stanislava Mickevičienė

18. Vilkaviškio onkologinių ligonių asociacijos "Viltis" vadovas Kazys Bagušis
19. Asociacijos "Aušvis" pirmininkė Danutė Puchova-Ledniovė
20. Lietuvos sergančiųjų prostatos vėžiu draugijos prezidentas Paulius Rakštys
21. Sergančiųjų kolorektaliniu vėžiu draugijos vadovė Vida Gudiškienė
22. Labdaros ir paramos fondo „Mamų unija“ prezidentė Eglė Mėlynauskienė
23. Labdaros ir paramos fondo "Pagalbos namuose tarnyba" direktorė Jūratė Matikovienė
24. VšĮ "Inkocentras" vadovė Jurga Misevičienė
25. VšĮ "Vita Digna" direktorė Irena Daniėlienė
26. Pacientų bendruomenės socialiniame tinkle Facebook „Diagnozė vėžys - pasiklabėkim" steigėja ir vadovė Danguolė Šerstinskaja
27. Pacientų bendruomenės socialiniame tinkle Facebook „Vėžys ne sloga" steigėja ir vadovė Vaiva Mickuvienė